

VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU TRƯỜNG HỢP TRONG DẠY HỌC THANH NHẠC CHO SINH VIÊN NGÀNH SƯ PHẠM ÂM NHẠC ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI GIÁO DỤC PHỔ THÔNG MỚI

I TRẦN THỊ THU HÀ

Email: hattt_nghethuat@hnue.edu.vn

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

APPLICATION OF CASE STUDY METHODS IN VOICE TEACHING FOR STUDENTS OF MUSIC PEDAGOGY TO MEET THE NEW GENERAL EDUCATION INNOVATION REQUIREMENTS

TÓM TẮT

ABSTRACT

Quá trình nghiên cứu các trường hợp trong dạy học hát là quá trình sinh viên tự nghiên cứu các video bài hát, các tình huống thể hiện tác phẩm dưới sự hướng dẫn, điều phối của giảng viên thanh nhạc. Đó là quá trình người học quan sát, lắng nghe, thảo luận nhóm để phân tích, so sánh, phát hiện, đánh giá mọi biểu hiện của trường hợp nghiên cứu, qua đó, người học tự rút ra những hiểu biết mới, hình thành kỹ năng mới, tự rút ra bài học kinh nghiệm cho bản thân. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng kết hợp các phương pháp dạy học đặc thù với phương pháp dạy học hiện đại là một trong những định hướng quan trọng trong đổi mới giáo dục phổ thông 2018 nhằm phát huy tính tích cực, tự lực và sáng tạo của người học.

Từ khóa: Nghệ thuật công cộng, Dự án nghệ thuật công cộng Phùng Hưng, Dự án nghệ thuật công cộng Phúc Tân

The process of case study in teaching singing is the process by which students self-study song videos and performance situations under the guidance and coordination of vocal instructors. It is the process by which learners observe, listen, and discuss in groups to analyze, compare, discover and evaluate all manifestations of the case study, through which learners draw new understandings, form new forms, and develop new understandings. learn new skills and learn lessons for yourself. Innovating teaching methods in the direction of combining specific teaching methods with modern teaching methods is one of the important orientations in the renovation of general education in 2018 in order to promote positivity, self-reliance and self-reliance. learners' creativity.

Keywords: Public Art, Phung Hung Public Art Project, Phuc Tan Public Art Project

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo nêu rõ: “Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học...” [1]. Để đảm bảo được điều này, phải thực hiện chuyển từ phương pháp dạy học theo lối thụ động sang dạy cách học, rèn luyện kỹ năng, hình thành năng lực và phẩm chất của người học.

Hình thức dạy học hiệu quả nhất đối với học phần thanh nhạc là dạy học cá nhân, đặc thù của môn học

này là cần nhiều thời gian để giúp người học hình thành kỹ năng ca hát. Song, với thực trạng thời lượng dạy học thanh nhạc tại các cơ sở đào tạo cử nhân Sư phạm Âm nhạc của nước ta hiện nay, chỉ áp dụng hình thức dạy học cá nhân không đủ thời gian giúp người học tiếp thu được lượng kiến thức cần thiết và khó hình thành được năng lực dạy học hát nói chung, dạy học hát cho học sinh khối các trường phổ thông nói riêng. Do vậy, đổi mới phương pháp dạy học nhằm phát huy tính được tích cực, chú trọng rèn luyện kỹ năng thực hành, kỹ năng tự học, kỹ năng giải quyết vấn đề cho người học là rất cần thiết trong đào tạo người học trở thành giáo viên dạy âm nhạc.

EDUCATION

Các phương pháp dạy học đại học định hướng phát triển năng lực người học có thể kể tới: dạy học dựa vào dự án, dạy học nêu vấn đề, dạy học dựa vào tình huống, dạy học nghiên cứu trường hợp... Trong phạm vi bài viết này, tác giả đề cập phương pháp dạy học nghiên cứu trường hợp, một trong những phương pháp phù hợp để vận dụng trong dạy học hát cho sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc.

2. Nội dung

2.1. Một số khái niệm

- Quá trình dạy học đại học

Theo nghiên cứu của nhiều tác giả: Hà Thị Đức, Đặng Vũ Hoạt, Lưu Xuân Mới, Trần Thị Tuyết Oanh, Phạm Việt Vương... [], khái niệm quá trình dạy học đại học được hiểu như sau:

Quá trình dạy học đại học là quá trình trong đó, dưới vai trò chủ đạo (tổ chức, điều khiển) của giảng viên, sinh viên tự giác, tích cực thực hiện hoạt động học tập có tính chất nghiên cứu, nhằm thực hiện tốt các nhiệm vụ dạy đại học [; 68].

- Phương pháp dạy học

Phương pháp dạy học là cách thức hoạt động phối hợp thống nhất của người dạy và người học trong quá trình dạy học, được tiến hành dưới vai trò chủ đạo của người dạy nhằm thực hiện tối ưu mục tiêu và các nhiệm vụ dạy học [].

- Dạy học hát ở đại học

Căn cứ vào khái niệm quá trình dạy học đại học, phương pháp dạy học nêu trên, tác giả quan niệm: Dạy học hát ở đại học là một quá trình, trong đó dưới vai trò tổ chức, hướng dẫn của giảng viên thanh nhạc, sinh viên tự giác, tích cực, độc lập, chủ động thực hiện hoạt động nghiên cứu và thực hành hát, nhằm thực hiện tốt nhiệm vụ dạy học thanh nhạc ở đại học.

- Phương pháp nghiên cứu trường hợp

Nghiên cứu trường hợp là một trong các phương pháp dạy học hiện đại, hướng tới sự phát triển năng lực tư duy, năng lực giải quyết vấn đề cho người học, trong đó người dạy tổ chức cho người học nghiên cứu các trường hợp điển hình của thực tiễn nghề nghiệp và cuộc sống nhằm thực hiện tốt các nhiệm vụ dạy học. Trường hợp điển hình trong dạy học là những sự kiện, hiện tượng, những biến cố... nảy sinh trong thực tiễn nghề nghiệp được sử dụng với mục đích giáo dục. Các trường hợp này có thể là những tình huống có thật hoặc giả định mang tính thực tiễn [].

Căn cứ vào lý luận của phương pháp nghiên cứu trường hợp: bản chất, mục tiêu, ưu, nhược điểm, cách sử dụng [], quá trình sử dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp để dạy học thanh nhạc cho sinh viên được cụ thể hóa như sau:

Trường hợp điển hình trong dạy học thanh nhạc là các

băng hình biểu diễn của các ca sĩ, nghệ sĩ nổi tiếng; những video hoặc những tình huống có thật hoặc giả định về một số tiết dạy học hát của các giảng viên thanh nhạc có kinh nghiệm;

Mục tiêu sử dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp trong dạy thanh nhạc là: Thực tiễn hóa giờ dạy hát cho sinh viên, tạo hứng thú và cảm xúc tích cực cho sinh viên; rèn luyện cho sinh viên kỹ năng lắng nghe và phát hiện những kỹ thuật hát khi thể hiện các tác phẩm thanh nhạc: nội dung tác phẩm, hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh...; phát hiện và giải quyết những vấn đề nảy sinh trong quá trình thể hiện tác phẩm; hình thành và rèn luyện cho sinh viên kỹ năng tổ chức giờ dạy học hát cho học sinh sau này.

Quá trình nghiên cứu các trường hợp điển hình trong dạy học thanh nhạc là quá trình sinh viên tự nghiên cứu các video bài hát, các tình huống thể hiện các tác phẩm thanh nhạc dưới sự hướng dẫn, điều phối của giảng viên thanh nhạc. Đó là quá trình sinh viên quan sát, lắng nghe, thảo luận nhóm để phân tích, so sánh, phát hiện, đánh giá mọi biểu hiện của ca sĩ, nghệ sĩ khi thể hiện ca khúc như: kỹ thuật hát, xử lý tác phẩm, tác phong biểu diễn; trang phục biểu diễn... , qua đó, sinh viên tự rút ra những hiểu biết mới, hình thành kỹ năng mới, tự rút ra bài học kinh nghiệm cho bản thân.

2.1. Tiến trình nghiên cứu trường hợp

Theo tác giả Trịnh Thuý Giang [], tiến trình nghiên cứu trường hợp của người học được cụ thể như sau:

- Tổ chức cho sinh viên tiếp cận với trường hợp
Sinh viên nghe, xem băng đĩa, băng hình của các ca sĩ, nghệ sĩ nổi tiếng thể hiện tác phẩm và tiếp nhận các câu hỏi nghiên cứu của giảng viên.

- Tổ chức thu thập và tìm kiếm thông tin
Sinh viên thu thập dữ liệu, ghi chép thông tin quan sát được, nghe được như: kỹ thuật hát; xử lý tác phẩm; sức truyền cảm..., phát hiện các vấn đề về kỹ thuật.

- Nghiên cứu trường hợp
Sinh viên thảo luận nhóm, phân tích, so sánh, các thông tin, dữ liệu, đưa ra các phương án giải quyết vấn đề và trả lời các câu hỏi nghiên cứu.

- Ra quyết định
Đánh giá quá trình thể hiện ca khúc và lựa chọn phương án xử lý lỗi kỹ thuật (nếu có) tối ưu.

- Bảo vệ quan điểm
Trình bày quan điểm cá nhân, quan điểm của nhóm về kỹ thuật thể hiện ca khúc trước tập thể lớp và bảo vệ quan điểm đó.

- Rút ra bài học thực tiễn
Sinh viên xác định được những kiến thức mới về

EDUCATION

thanh nhạc; hình thành được những kỹ năng sử dụng các kỹ thuật thanh nhạc vào tác phẩm cho bản thân; rút ra được những kinh nghiệm thực tiễn cho bản thân khi thể hiện tác phẩm và kinh nghiệm sư phạm khi tổ chức một giờ học hát cho học sinh.

- Chính xác hóa kiến thức và kỹ năng
Giảng viên nhận xét, chính xác hóa những kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm mà sinh viên rút ra được sau khi nghiên cứu trường hợp; tổ chức rút kinh nghiệm.

2.3. Vận dụng phương pháp nghiên cứu trường hợp trong dạy học thanh nhạc

- Bước 1: Đối diện trường hợp

Giảng viên bật video để sinh viên xem một đoạn hoặc một tác phẩm thanh nhạc qua giọng hát của một số nghệ sĩ, ca sĩ hoặc nghệ nhân nổi tiếng. Chẳng hạn, khi dạy học hát các ca khúc Việt Nam hoặc nước ngoài, giảng viên có thể chọn những nghệ sĩ có tên tuổi, uy tín nhằm tác động tới sự tiếp nhận kiến thức của người học như: Nghệ sĩ nhân dân (NSND) Quang Thọ, NSND Thu Hiền, NSND Thanh Hoa, ca sĩ Lan Anh, Trọng Tấn, Tân Nhân, Đào Tố Loan... Bên cạnh các nghệ sĩ gạo cội, người dạy cũng nên cho sinh viên nghe các video của một số nghệ sĩ có tiếng nhưng không thật sự có uy tín trong lĩnh vực thanh nhạc để người học có thể đánh giá, so sánh và rút ra bài học... Hoặc khi học hát dân ca Việt Nam, giảng viên nên cho sinh viên nghe, xem các nghệ nhân, nghệ sĩ điển hình cho mỗi thể loại dân ca đó, chẳng hạn: nghe nghệ nhân Quách Thị Hồ hát Ca trù, nghe nghệ sĩ Thanh Loan, Xuân Hinh hát Chèo, nghe nghệ nhân Hà Thị Cầu hát xẩm... Trong quá trình nghe hoặc xem băng đĩa, băng hình của các ca sĩ, nghệ nhân nổi tiếng thể hiện tác phẩm, giảng viên đặt các câu hỏi để sinh viên tìm hiểu. Chẳng hạn: các em có nhận xét gì về cách nhả chữ của nghệ nhân, nghệ sĩ, ca sĩ A? Em hãy mô tả lại cách mở khẩu hình khi hát của ca sĩ B...? Theo em, ca sĩ C vận dụng kỹ thuật hát gì trong thể hiện ca khúc D?...

- Bước 2: Thu thập thông tin

Sinh viên thu thập dữ liệu, ghi chép thông tin quan sát được, nghe được như: kỹ thuật hát; xử lý tác phẩm; sức truyền cảm..., phát hiện các vấn đề về kỹ thuật. Phân tích cách hát của nghệ nhân, nghệ sĩ, ca sĩ khi hát như thế nào từ kỹ thuật hát, phát âm nhả chữ, khẩu hình, vị trí, hơi thở, cách luyện láy, nhấn nhá như thế nào? Tất cả những vấn đề này được hệ thống và đánh giá.

- Bước 3: Nghiên cứu, đề xuất và thảo luận các giải pháp.

Làm việc theo nhóm, phát triển ý trong nhóm. Sau khi nghe hát sinh viên cần nghiên cứu, phân tích cách hát của nghệ sĩ, trả lời các câu hỏi như: tại sao nghệ sĩ hát đạt âm thanh như vậy, những chỗ đảo phách hay

nhảy quãng xa xử lý thế nào? các ca từ khó hát tròn vành rõ chữ là vì sao?...

- Bước 4: Quyết định, đưa ra quyết định theo nhóm.

So sánh và đánh giá các phương án giải quyết. Các nhóm cần đưa ra nhận định các nghệ sĩ, ca sĩ hát với lối hát nào, chẳng hạn với ca khúc mang chất liệu dân ca thì các nghệ sĩ vận dụng theo cách hát cổ truyền, vận dụng theo kỹ thuật cổ điển hay kết hợp giữa kỹ thuật hát cổ điển và cổ truyền?...

+ Bước 5: Bảo vệ

Các nhóm lý giải và bảo vệ quyết định của mình với cách biện luận rõ ràng. Làm rõ các quan điểm và phát hiện điểm yếu. Cụ thể, sau khi đưa ra kết quả nghệ sĩ, ca sĩ hát theo kỹ thuật thanh nhạc Bel canto hay sự kết hợp giữa kỹ thuật thanh nhạc Bel canto và ca hát cổ truyền thì nhóm phải lý giải tại sao lại đưa ra quyết định như vậy. Lúc này người học phải căn cứ vào âm thanh, vào cách xử lý ca từ, các kỹ thuật luyện láy, nhấn nhá đặc trưng, cách vị trí âm thanh, khẩu hình và sử dụng hơi thở... để bảo vệ quyết định của mình.

- Bước 6: So sánh các giải pháp với các quyết định đưa ra trong thực tế

Nhận thức các quyết định luôn gắn với tình huống, điều kiện và thời gian. Từ việc so sánh dẫn đến người học nhận thức được gốc của vấn đề, giảng viên một lần nữa giúp người học củng cố lại kiến thức chính xác hóa những kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm mà sinh viên rút ra được sau khi nghiên cứu trường hợp; tổ chức rút kinh nghiệm.

Từ những bước tiến hành trên, sinh viên xác định được những kiến thức, hình thành được những kỹ năng sử dụng kỹ thuật hát cho bản thân, rút ra được những kinh nghiệm thực tiễn cho bản thân khi thể hiện tác phẩm, kinh nghiệm sư phạm khi tổ chức một giờ học hát các ca khúc này cho học sinh.

3. Kết luận

Thời lượng dạy học thanh nhạc cho sinh viên ngành sư phạm âm nhạc không nhiều, do vậy, nghiên cứu, thực nghiệm để tìm con đường ngắn hơn, phù hợp, mang lại hiệu quả tích cực cho sinh viên là việc cần chú trọng của giảng viên dạy thanh nhạc. Bên cạnh những hình thức dạy học cá nhân đặc thù, nhiều nội dung của môn học thanh nhạc người dạy có thể tổ chức lớp học theo nhóm, vận dụng các phương pháp dạy học hiện đại như dạy học nghiên cứu trường hợp, dạy học nêu vấn đề, dạy học theo dự án..., giúp người học vừa phát huy được năng lực tư duy sáng tạo, vừa tạo được hứng thú học tập cho nhóm, lớp học... đáp ứng yêu cầu đổi mới của giáo dục phổ thông hiện nay.

EDUCATION

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2013), *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI “Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo”*, **Nghị quyết số 29-NQ/TW**.

2. Nguyễn Văn Cường, Bern Mayer (2016), *Lý luận dạy học hiện đại*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.

3. Nhiều tác giả (2016), *Giáo trình Giáo dục học tập 1*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.

4. Trịnh Thúy Giang, Nguyễn Thị Thanh Hồng, Nguyễn Nam Phương, Mai Quốc Khánh, *Dạy học môn Giáo dục học dựa vào nghiên cứu trường hợp ở Việt Nam*, **Tạp chí American Journal of Educational Research**, 2018, Vol. 6, No. 6,xx-xx
Available online at

<http://pubs.sciepub.com/education/6/6/15>

©Science and Education Publishing

DOI:10.12691/education-6-6-15].

5. Trịnh Thúy Giang (2011), *Vận dụng phương pháp Nghiên cứu trường hợp trong dạy học môn Giáo dục học ở Đại học Sư phạm*, **Luận Án tiến sĩ Giáo dục học**.

6. Đặng Vũ Hoạt - Hà Thị Đức (2004), *Lý luận dạy học đại học*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.

Giờ dạy học thanh nhạc của sinh viên sư phạm âm nhạc
Nguồn: Tác giả